

KONJUNKTUR TENDENSENE

JUNI 1980

STATISTISK SENTRALBYRÅ Dronningensgate 16. Postboks 8131 Dep. Oslo 1. Tlf. (02) 4138 20

INNHold

Konjunkturtendensene i utlandet

Sammenfatning

Tabellvedlegg

Diagramvedlegg

Konjunkturtendensene i Norge

Sammenfatning

Industriproduksjon

Arbeidsmarked

Investeringsundersøkelse

Lagerutvikling

Konsumetterspørse

Prisutvikling

Utenriksøkonomi

Tabellvedlegg

Diagramvedlegg

KONJUNKTURTENDENSENE I JUNI

For V e s t - E u r o p a tyder utviklingen i de viktigste indikatorene på at konjunktursituasjonen har endret seg lite gjennom de siste månedene; samlet produksjon og etterspørsel er fortsatt i stagnasjon eller bare svak vekst. Konsumetterspørselen utvikler seg svakt i flere av de større landene, blant annet som følge av nedgang i reallønnen, mens investeringsetterspørselen viser svikt i Storbritannia og Vest-Tyskland.

EF-kommisjonen venter nå en økning i medlemslandenes bruttonasjonalprodukt på 1½ prosent fra 1979 til 1980, mens EFTA regner med en vekst i EFTA-landenes samlede bruttonasjonalprodukt på 3 prosent. For Vest-Europa sett under ett var økningen etter OECD's desemberanslag 3 prosent fra 1978 til 1979. Både i Sverige og Storbritannia er det nylig offentliggjort nye prognoser for den økonomiske utviklingen. NIESR (National Institute of Economic and Social Research) regner med en nedgang i Storbritannias bruttonasjonalprodukt på 1,1 prosent fra 1979 til 1980 (1,7 prosent fra 1978 til 1979) og med en kraftig økning i arbeidsløsheten gjennom de neste 1½ år. Økonomidepartementet i Sverige venter en vekst i Sveriges bruttonasjonalprodukt på 3,7 prosent (3,8 prosent fra 1978 til 1979).

Arbeidsløsheten i EF-landene endret seg forholdsvis lite gjennom 1979 og de første månedene i år, men de siste oppgavene tyder på at den nå har tatt til å stige igjen; både i Storbritannia, Frankrike og kanskje også Italia er arbeidsløsheten nå i oppgang. I Vest-Tyskland gikk tallet på arbeidsløse betydelig ned gjennom 1979, men har nå trolig passert et bunnpunkt. EF-kommisjonen regner med at arbeidsløshetsprosenten i medlemslandene vil komme opp i 6 prosent i gjennomsnitt for 1980, mot 5½ prosent i 1979.

Prisstigningen har tiltatt betydelig i Vest-Europa gjennom de siste årene. For EF-landene sett under ett har stigningstakten nå kommet opp i om lag 14 prosent. Rentenivået i EF-landene økte betydelig gjennom 1979 og første kvartal i år, men senere oppgaver viser en mindre nedgang.

I S a m b a n d s s t a t e n e viser utviklingen i de fleste viktige konjunkturindikatorer at en kraftig konjunkturedgang har satt inn. Etter at oppgangen hadde vart i nesten fire år fant det sted en markert avdemping i vinterhalvåret 1978/79. Gjennom det neste året var produksjon og etterspørsel gjennomgående i stagnasjon, men etter siste årsskifte forsterket konjunktursvikten seg. Både industriproduksjonen og detaljomsetningen har falt betydelig. Tallet på sivilt sysselsatte har gått noe ned, og arbeidsløsheten har økt meget sterkt. Igangsettingen av ny bygge- og anleggsvirksomhet har gått kraftig ned, spesielt for boligbyggingen. - Tilgangen av nye ordrer til investeringsvareindustrien er fortsatt i nedgang, når en korrigerer verdioppgavene for prisstigningen. Eksporten av varer og tjenester gav derimot vekstimpulser gjennom 1979 og i de første månedene av 1980. - Prisstigningen tiltok betydelig gjennom 1978 og 1979, og konsumprisene økte i vårmånedene med om lag 14 prosent årlig rate. - De fleste prognoser for amerikansk økonomi peker nå mot en nedgang i volumet av bruttonasjonalproduktet på ½ - 1½ prosent fra 1979 til 1980. Det er delte meninger om hvor lenge nedgangen vil komme til å vare. Eksempelvis regner DRI (Data Resources, Inc.) med at et omslag oppover vil komme i vinterhalvåret 1980/81.

I J a p a n fortsetter derimot oppgangen. Både industriproduksjon og samlet etterspørsel er i stigning, men prisstigningen har tiltatt. Varebalansen har blitt betydelig forverret gjennom de siste 1½ år, i første rekke som følge av økte råvarepriser. Myndighetene regner nå med en volumvekst i bruttonasjonalproduktet på nær 5 prosent fra finansåret 1979 til finansåret 1980, mot en økning på 6 prosent året før.

TABELLVEDLEGG FOR UTLANDET

Tabell 1. Storbritannia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. 1) Sesongkorr. 1975=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1976=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 15/1-74 = 100
1978					
Juni	104,9	95	100,6	1 378	197,2
Juli	104,9	100	102,9	1 370	198,1
August	105,3	98	103,1	1 373	199,4
September	104,5	98	100,9	1 360	200,2
Oktober	102,7	97	101,1	1 350	201,1
November	102,9	131	100,6	1 333	202,5
Desember	103,9	108	102,9	1 324	204,2
1979					
Januar	95,3	90	99,3	1 341	207,2
Februar	105,2	95	100,9	1 366	208,9
Mars	107,4	93	101,6	1 360	210,6
April	106,3	100	106,1	1 325	214,2
Mai	106,7	107	102,6	1 306	215,9
Juni	108,2	106	109,3	1 282	219,6
Juli	106,8	105	98,5	1 276	229,1
August	102,1	95	100,8	1 262	230,9
September	100,3	96	99,4	1 262	233,2
Oktober	102,5	96	100,8	1 279	235,6
November	105,3	110	102,5	1 284	237,7
Desember	103,5	104	101,7	1 298	239,4
1980					
Januar	101,8	83	103,1	1 337	245,3
Februar	100,5		104,1	1 383	248,8
Mars	98,1		103,0	1 414	252,2
April			103,0	1 458	260,8
Mai				1 484	

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

Tabell 2. Vest-Tyskland, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Ordretilg. 1) Sesongkorr. 1976=100 2)	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1976=100
1978					
Juni	116	112,4	126	992	106,9
Juli	118	110,1	124	991	106,7
August	117	108,4	126	991	106,6
September	119	113,7	126	983	106,5
Oktober	119	112,6	126	976	106,6
November	120	112,8	125	957	106,9
Desember	119	111,8	127	948	107,3
1979					
Januar	117	112,1	127	947	108,3
Februar	117	117,3	127	934	108,8
Mars	121	115,2	129	897	109,3
April	121	117,3	129	880	109,9
Mai	123	120,8	129	861	110,2
Juni	124	115,1	130	864	110,8
Juli	128	116,4	125	860	111,5
August	123	113,9	129	852	111,6
September	124	112,7	127	838	111,9
Oktober	125	117,7	129	827	112,2
November	126	111,0	127	827	112,6
Desember	125	112,4	127	820	113,1
1980					
Januar	126	118,0	137	833	113,7
Februar	127	118,5	127	815	114,9
Mars	127	121,3		821	115,6
April				830	116,3
Mai					116,8

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

2) For tall før 1979: 1970=100.

Tabell 3. Frankrike, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1970=100	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1970=100
1 9 7 8			
Mai	129	1 135	197,4
Juni	126	1 176	198,9
Juli	128	1 245	201,3
August	128	1 251	202,5
September	129	1 226	203,8
Oktober	129	1 219	205,7
November	131	1 215	206,8
Desember	132	1 238	207,8
1 9 7 9			
Januar	129	1 256	209,7
Februar	130	1 285	211,1
Mars	132	1 313	213,0
April	129	1 339	215,1
Mai	133	1 376	217,4
Juni	132	1 393	219,2
Juli	139	1 404	222,1
August	139	1 406	224,4
September	135	1 355	226,3
Oktober	132	1 340	229,0
November	134	1 348	230,5
Desember	136	1 363	232,3
1 9 8 0			
Januar	134	1 378	236,8
Februar	135	1 391	239,3
Mars	136	1 415	242,1
April		1 439	244,9

Tabell 4. Italia, konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Detaljoms.- volum Ukorrigert 1975=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 7 8				
Mai	113,3	109,8		154,6
Juni	114,5	113,0		155,9
Juli	113,8	105,7	1 658	157,0
August	113,2	93,7		157,7
September	115,2	118,2		159,9
Oktober	121,6	119,7	1 651	161,6
November	121,9	116,6		163,0
Desember	119,7	171,5		164,2
1 9 7 9				
Januar	120,3	105,1	1 632	167,4
Februar	126,1	103,1		169,9
Mars	122,9	125,9		172,0
April	123,5	117,9	1 580	174,8
Mai	119,7	121,9		177,1
Juni	114,3	122,5		178,8
Juli	118,5	112,4	1 880	180,5
August	118,3	104,3		182,2
September	125,6	126,4		186,7
Oktober	130,3	130,2	1 701	191,1
November	131,1	119,8		193,5
Desember	129,3	180,1		196,7
1 9 8 0				
Januar	131,4		1 703	203,2
Februar	137,1			206,7
Mars	136,4			208,6
April				211,9

Tabell 5. S v e r i g e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1968=100	Ordretilg. ¹⁾ Ukorrigert 1970=100	Detaljoms.- volum Sesongkorr. 1.kv.1973=100	Arbeidsløshet Ukorrigert 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1949=100
1 9 7 8					
Juni	118	221		91	468
Juli	120	84		97	470
August	122	216	122,4	113	469
September	124	229		108	473
Oktober	124	225		89	475
November	125	224	126,2	78	477
Desember	126	218		86	480
1 9 7 9					
Januar	127	217		117	483
Februar	128	205	127,5	94	487
Mars	129	251		88	489
April	128	238		86	492
Mai	130	231	126,2	72	495
Juni	132	313		97	497
Juli	131	146		86	501
August	132	265	123,5	102	508
September	135	267		89	510
Oktober	132	314		78	515
November	135	284		76	522
Desember	140	289		74	527
1 9 8 0					
Januar	137	276		94	544
Februar	135	257		82	552
Mars	137			76	555
April					559
Mai					561

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til verkstedindustrien ekskl. skipsverft fra innenlandske kunder.

Tabell 6. S a m b a n d s s t a t e n e , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1967=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.dollar	Detaljoms.- volum ²⁾ Sesongkorr. Mrd.dollar	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1967=100
1 9 7 8					
Juni	145,5	18,16	33,8	5 864	195,3
Juli	147,7	17,45	33,7	6 176	196,7
August	148,6	18,36	34,0	5 940	197,8
September	149,6	19,84	34,2	5 964	199,3
Oktober	150,7	21,03	34,3	5 836	200,9
November	151,6	20,75	34,8	5 877	202,0
Desember	152,9	19,13	34,9	6 012	202,9
1 9 7 9					
Januar	152,5	21,41	34,8	5 904	204,7
Februar	153,3	22,87	34,4	5 883	207,1
Mars	154,5	23,98	34,4	5 882	209,1
April	151,6	20,77	33,9	5 944	211,5
Mai	153,8	20,97	33,8	5 903	214,1
Juni	153,9	21,75	33,3	5 824	216,6
Juli	154,1	20,23	33,4	5 909	218,9
August	152,4	20,74	33,9	6 124	221,1
September	153,5	21,82	34,3	5 990	223,4
Oktober	153,2	21,00	33,5	6 121	225,4
November	153,0	21,42	33,6	6 044	227,5
Desember	152,8	22,86	33,6	6 087	229,9
1 9 8 0					
Januar	153,4	23,87	34,1	6 425	233,2
Februar	152,7	22,09	33,1	6 307	236,4
Mars	151,8	23,34	31,8	6 438	239,8
April	148,3		30,8	7 265	242,5
Mai	145,0			8 154	

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til investeringsvareindustrien.

2) 1967-priser.

Tabell 7. J a p a n , konjunkturindikatorer

	Industriprod. Sesongkorr. 1975=100	Ordretilg. ¹⁾ Sesongkorr. Mrd.yen	Arbeidsløshet Sesongkorr. 1000 personer	Konsumpriser Ukorrigert 1975=100
1 9 7 8				
Mai	121,9	562	1 260	123,8
Juni	122,1	606	1 280	123,2
Juli	122,1	689	1 250	123,7
August	123,5	647	1 260	123,9
September	124,6	629	1 320	125,3
Oktober	125,2	584	1 260	125,6
November	125,6	659	1 260	124,3
Desember	127,1	641	1 210	124,2
1 9 7 9				
Januar	127,2	602	1 180	124,3
Februar	128,9	613	1 060	124,0
Mars	128,6	763	1 160	125,0
April	129,6	752	1 220	126,6
Mai	132,2	687	1 130	127,8
Juni	132,4	621	1 130	127,9
Juli	133,6	601	1 250	129,0
August	134,9	579	1 220	127,8
September	133,1	727	1 140	129,3
Oktober	136,4	731	1 200	130,9
November	138,1	760	1 210	130,5
Desember	137,6	603	1 120	131,2
1 9 8 0				
Januar	139,5	742	1 050	132,3
Februar	147,2	671	980	133,5
Mars	142,6 f		1 070	134,6
April	143,1 f			

1) Verdi av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.
f: Foreløpig tall.

Tabell 8. B r u t t o n a s j o n a l p r o d u k t i u t v a l g t e l a n d

Prosentvis volumendring fra foregående år

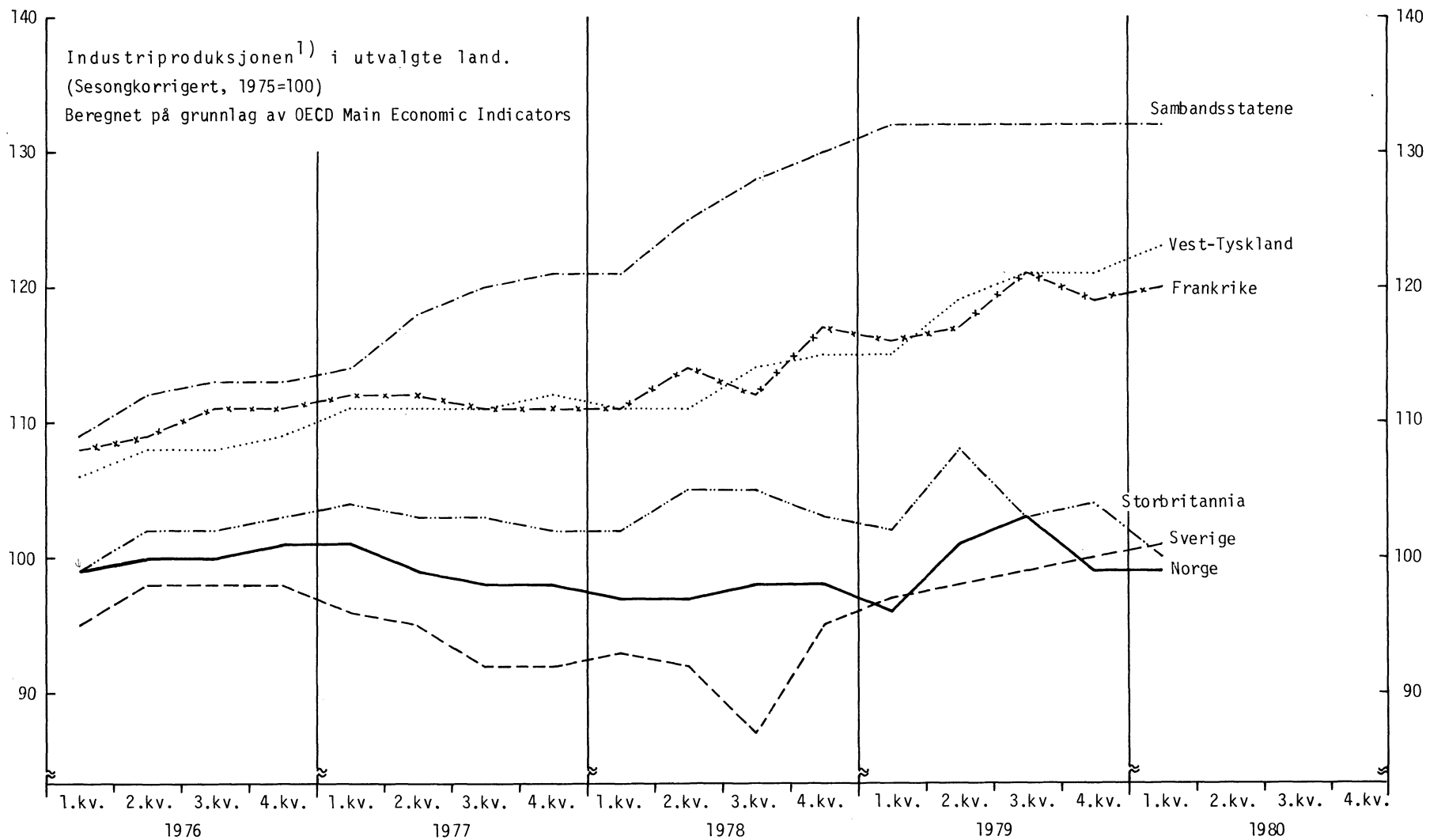
	1974	1975	1976	1977	1978	1979 anslag	1980 prognose
Danmark	-1	- 1/2	7	2	1	2 1/2	- 1/4
Frankrike	3	0	5	3	3 1/4	3	2 1/2
Italia	4	-3 1/2	5 1/2	1 3/4	2 1/2	5	2 1/2
Japan	-1	2 1/2	6	5 1/2	5 1/2	6	5
Norge	5 1/4	4 1/4	5 3/4	4	3 1/2	2 3/4	4 1/4 ¹⁾
Sambandsstatene	-1 1/4	-1	5 1/2	4 3/4	4 1/2	2	- 1/2 ³⁾
Storbritannia	-1 1/2	-1	3 3/4	1 1/4	3 1/4	1 1/2	-1,1 ²⁾
Sverige	4 1/4	3/4	1 1/4	-2 3/4	3	4	3,7 ¹⁾
Vest-Tyskland	1/2	-2	5 1/2	2 3/4	3 1/2	4 1/4	1 3/4

K i l d e : OECD og Revidert Nasjonalbudsjett.

1) Seneste anslag fra myndighetene i landet.

2) NIESR (National Institute of Economic and Social Research).

3) Andre institusjoner anslår nedgangen i USA's bruttonasjonalprodukt til ½ - 1½ prosent.

1) Omfatter ikke bergverksdrift og kraftforsyning.

I Norge har konjunkturbildet ikke endret seg siden maioversikten ble skrevet. Vekstimpulsene fra utenlandsetterspørselen er fortsatt svake; den underliggende tendensen for volumet av den tradisjonelle vareeksporten har trolig gjennomgående pekt nedover siden i fjor sommer. Den innenlandske konsumetterspørselen er i stagnasjon eller bare svak stigning, men vil trolig ta seg opp utover sommeren eller høsten. Etter Byråets siste ordrestatistikk å dømme - som ble omtalt i forrige oversikt - er derimot investeringsetterspørselen fortsatt i klar oppgang. For industrien foreligger nå resultatene av en ny investeringsundersøkelse, som peker mot betydelig volumstigning i industriinvesteringene fra 1979 til 1980, og - etter usikre anslag - også mot en viss vekst neste år.

For samlet industriproduksjon har denne etterspørselsutviklingen fremdeles ikke ført til noen endringer av betydning siden den sterke oppgangen i fjor vår. Eksportvareproduksjonen har ennå ikke vist klare tegn til nedgang til tross for eksportsvikten. Byråets siste lagerstatistikk bekrefter at oppgang i eksportvarelagrene kan forklare dette, slik en antok i forrige konjunkturoversikt. Tendensen i konsumvareproduksjonen viser fortsatt ingen nevneverdig stigning, og det er fremdeles ingen klare tegn til at investeringsvareproduksjonen skal øke videre etter oppgangen i fjor vår. Utviklingen i samlet industriproduksjon i tiden framover vil - som nevnt i forrige oversikt - avhenge av om oppgangen i den innenlandske etterspørselen vil være sterk nok til å motvirke svikten i utenlandsetterspørselen. Men også utviklingen av konkurranseevne og markedsandeler vil spille inn her. Dessuten vil en del av den innenlandske etterspørselen rette seg mot utenlandsk produksjon mer eller mindre uavhengig av konkurranseevnen. For konsumetterspørselen er biler et eksempel på dette, og det er også grunn til å tro at en del av de investeringsvarene som etterspørres har høy importandel. Alt i alt kan det derfor neppe påregnes at økningen i investeringsetterspørselen vil slå markert ut i industriproduksjonen. Industriens kapasitetsutnyttning bedret seg betydelig i løpet av 1979, men gikk trolig en del ned fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

Utviklingen i utenriksøkonomien er dominert av den sterke stigningen i inntektene fra utvinningen av olje og gass; driftsregnskapet overfor utlandet endret seg fra underskott i 1. kvartal i fjor til overskott i 1. kvartal i år, enda innførseloverskottet i den tradisjonelle varehandelen økte betydelig, særlig som følge av stigningen i importprisene for olje.

Industriproduksjonen har vist særlig sterke svingninger de par siste månedene. Som nevnt i forrige konjunkturoversikt var den kraftige nedgangen fra februar til mars trolig tilfeldig betinget. (Se konjunkturtendensene for mai.) Nedgangen ble da også fulgt av en sterk økning i april; indekstallet for denne måneden ble det høyeste siden juli i fjor (se figur 1). De sterke svingningene i de siste måneder gjør tolkingen av den underliggende tendensen usikker. Alt i alt virker det mest sannsynlig at den konjunkturbestemte tendensen i samlet industriproduksjon fortsatt nærmest peker mot stagnasjon.

Ser vi på produksjonen etter anvendelse - til eksport, investering, konsum og vareinnsats - viser den underliggende tendensen i eksportvareproduksjonen fortsatt tendens til stagnasjon, mens konsumvareproduksjonen kanskje peker litt oppover. For investeringsvareproduksjonen er utviklingen preget av særlig sterke tilfeldige svingninger, men gjennomgående har investeringsvareproduksjonen både i annet halvår i fjor og i første halvår i år ligget på et betydelig høyere nivå enn omkring konjunkturbunnen i 3. kvartal 1978 og 1. kvartal 1979 (se ellers tabellene 1 og 2 og figur 2).

Statistisk Sentralbyrå fullførte mot slutten av fjoråret et arbeid med beregninger av kapasitetsutnyttingsindekser for norsk industri. Resultatene er offentliggjort i Byråets publikasjonsserie "RAPPORTER" (nr. 28, 1979). Her finner en både en redegjørelse for de metoder som er brukt ved beregningene og en oversikt over resultatene for perioden 2. kvartal 1961 - 3. kvartal 1979, både for industrien i alt og for en rekke industrigrupper. Resultatene er presentert både i form av tabeller og kurver. I figur 4 i denne konjunkturoversikten har en ført resultatene å jour til og med 1. kvartal i år.¹⁾ Ved tolkingen av kurven bør en være oppmerksom på de begrensninger som

1) Med den metoden som er nyttet ved kapasitetsutnyttingsberegningene (se "RAPPORTER" 28 (79)) virker det kanskje overraskende at de fire toppene i kurven (figur 4) ikke tangerer den vannrette heltrukne linjen som markerer full utnyttning av produksjonskapasiteten. Årsaken til dette er at kurven for kapasitetsutnyttning for industrien i alt er beregnet som et aggregat av kapasitetsutnyttningen i de enkelte industrigruppene. I den tilsvarende kurven for hver enkelt industrigruppe tangerer topppunktene den vannrette linjen for full kapasitetsutnyttning, men da toppene for de enkelte gruppene ikke faller sammen i tid, vil dette ikke være tilfelle for industrien i alt.

beregningsmetoden innebærer; bl.a. bør en være varsom med å sammenlikne tall som ligger langt fra hverandre i tid. Kurven er i første rekke ment å illustrere den løpende utvikling av industriens kapasitetsutnyttning i grove trekk.

Utviklingen av kapasitetsutnyttningen i industrien avhenger både av produksjonsutviklingen og av tilveksten i produksjonskapital. Som en kunne vente, gjenspeiler den observerte kurven for kapasitetsutnyttingsindeksen i første rekke produksjonsutviklingen. Kurven viser at kapasitetsutnyttningen i norsk industri gjennomgående har sunket i de siste 5-6 årene, men utsnittet av kapasitetsutnyttingskurven for de siste 7 årene (nederst figur 3) viser også at kapasitetsutnyttningen tok seg godt opp gjennom 1979.

Den registrerte arbeidsløsheten endrer seg fortsatt forholdsvis lite etter sesongkorrigerte oppgaver; etter den til dels sterke nedgangen i fjor har den nå i flere måneder vist tendens til å flate ut, men det er ennå for tidlig å si om et bunnpunkt er i ferd med å bli passert. Tallet på arbeidsløse registrert ved arbeidskontorene i mai var 16 500, mot 21 200 ett år tidligere, dvs. det var en nedgang på 4 800 i løpet av det siste året. Men de ekstraordinære arbeidsløshets-tiltakene omfattet 1 000 flere personer i april i år (siste måneden en har tall for) enn i april i fjor (henholdsvis 16 800 personer og 15 800 personer). Arbeidsløshetsprosenten var i mai 1,0, mot 1,3 i samme måned i fjor. - Det sesongkorrigerte tallet på ledige plasser hadde fram til april i år vært i nesten ubrutt oppgang siden i fjor sommer, men gikk en del ned fra april til mai. Ved utgangen av mai hadde arbeidskontorene registrert 10 400 ledige plasser, mot 8 400 på samme tidspunkt i fjor. Utvidet meldeplikt i enkelte fylker og kommuner har trolig medvirket til økningen i tallet på ledige plasser.

Etter de siste tall fra Statistisk Sentralbyrås regionale sysselsettingsstatistikk gikk tallet på sysselsatte i industrien ned fra 374 700 i 1. kvartal 1979 til 371 000 i 1. kvartal 1980, en nedgang på 3 700 personer. Betydelig nedgang i sysselsettingen var det særlig i verkstedindustrien; denne industrigrenen svarte alene for vel 65 prosent av sysselsettingsnedgangen for hele industrien sett under ett. - Sysselsettingen i byggevirksomhet gikk samtidig ned fra 90 800 personer til 88 800 personer. - Tallet på personer sysselsatt med utvinning av råolje og naturgass gikk også noe ned fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år (fra 5 700 til 4 900).

Hovedinntrykket av Statistisk Sentralbyrås siste investeringsundersøkelse for industrien er at tallene fortsatt peker mot betydelig volumstigning i investeringene fra 1979 til 1980, men at veksten neste år vil bli markert svakere. Anslagene for 1981 er imidlertid svært usikre.

Utførte investeringer i industrien passerte trolig et bunnpunkt i 2. kvartal i fjor etter sesongkorrigerte oppgaver og har senere vært i oppgang (se figur 9).

Investeringsundersøkelsen i mai tyder på at industriens investeringsetterspørsmål holdt seg høy også i 2. kvartal i år, men den har neppe forsterket seg vesentlig fra kvartalet før; maianslagene for investeringsutgiftene i 1980 representerte en svak nedjustering i forhold til februaranslagene, mens det vanlige på denne tid av året er en svak oppjustering. Tallene for de enkelte industrigruppene viser at det i første rekke er anslagene for kjemisk råvareindustri og primær metallindustri (utenom jern- og stålindustri) som er nedjustert - med henholdsvis 24 prosent og 19 prosent. Holder en disse to gruppene utenfor, viser tallene for resten av industrien en oppjustering omtrent som vanlig fra februar til mai.

Ellers peker også maitallene mot en betydelig oppgang i industriinvesteringene fra 1979 til 1980, selv om den neppe blir fullt så sterk som den så ut til etter februarundersøkelsen. Antar vi at maianslaget i år ikke vil avvike mer fra hva de realiserte investeringene vil vise seg å bli enn maianslagene i tidligere år, peker det mot en betydelig økning i investeringsutgiftene, fra 5,5 milliarder kroner i 1979 til mellom 6,8 milliarder og 7,3 milliarder i 1980. Dette er en oppgang på mellom 24 prosent og 41 prosent, regnet i løpende priser. Også i volum vil oppgangen trolig bli betydelig.

Mens det allerede etter februarundersøkelsen var klart at storparten av oppgangen ville falle på treforedling (Tofte-prosjektet) og primær metallindustri, så det da ut til at det også ville bli en viss investeringsøkning for resten av industrien sett under ett. Etter maitallene å dømme kan en nå neppe regne med noen oppgang av betydning for industrien ellers; en ventet investeringsøkning i bl.a. tekstil- og bekledningsvareindustrien og i jern-, stål- og ferrolegeringsindustrien blir oppveidd av nedgang i bl.a. næringsmiddelindustri, maskinindustri og trevareindustri. For verkstedindustrien sett under ett regner bedriftene med en svært moderat økning regnet i volum.

Etter februaranslagene å dømme ville investeringene i utvinning av råolje og naturgass øke kraftig fra 1979 til 1980, men det ser nå ut til at en del av de investeringene som var planlagt for 1980 vil bli forskjøvet til 1981. Etter maiundersøkelsen vil investeringene i råolje- og gassproduksjonen bare gå opp fra 6,2 milliarder kroner i 1979 til 6,4 milliarder kroner i 1980. I volum betyr dette en nedgang. Investeringene i kraftforsyning ser derimot nå ut til å skulle øke mer enn ventet i februar - fra 5,5 milliarder kroner i 1979 til 5,9 milliarder kroner i 1980.

Industribedriftene ga i mai også anslag for sine investeringsutgifter i 1981. De anslagene som gis i mai året før investeringsåret ligger vanligvis langt under de investeringene som faktisk blir realisert. Antar vi at investeringsanslagene fra maiundersøkelsen vil komme til å utgjøre om lag 2/3 av de realiserte investeringene (som er gjennomsnittet for perioden 1968-79), vil investeringene i industrien komme opp i 8-9 milliarder kroner i 1981, altså betydelig mer enn det som nå kan ventes for 1980 regnet i verdi. Regnet i volum peker maiundersøkelsen mot en forholdsvis moderat stigning fra 1980 til 1981. Men investeringsanslagene for 1981 er - som nevnt ovenfor - svært usikre. Det var i industrien særlig bedriftene i primær metallindustri som i mai ventet sterk oppgang i investeringene fra 1980 til 1981. Også investeringene i utvinning av råolje og naturgass ble ventet å ville stige betydelig.

De samlede varelagre i industri og engroshandel gikk litt opp i 1. kvartal. For industriens lagre var oppgangen noe sterkere (4,9 prosent); trolig ble et konjunktorelt bunnpunkt passert ved utgangen av 4. kvartal i fjor, etter at industrilagrene inntil da hadde vist nesten ubrutt nedgang siden 1. kvartal 1978.

Eksportvarelagrene passerte trolig også et konjunktorelt bunnpunkt i siste halvår i fjor (se figur 10), etter sterk nedgang siden vinteren 1977/78. Mange eksportbedrifter velger nå å produsere for lager framfor å la nedgang i eksportvolumet slå fullt ut i produksjonen. Eksportvarelagrene ligger fortsatt på et svært lavt nivå. Ved utgangen av 4. kvartal lå indeksen for eksportvarelagrene 47 prosent under toppnivået vinteren 1977/78, og bare 3 prosent over det markerte bunnpunktet ved utgangen av 1. kvartal 1974. Den eneste varegruppen blant de viktigste eksportvarene som viste nedgang i 1. kvartal var fisk og fiskevarer. Lagrene av tre- og treforedlingsprodukter passerte bunnpunktet ved utgangen av 4. kvartal i fjor, mens det for malmer m.v. og jern og stål ble passert i 3. kvartal og for andre metaller allerede ved utgangen av 2. kvartal.

Lagrene av norskproduserte varer til innenlandsk forbruk passerte en topp ved utgangen av 1976, og har senere stort sett vist moderat nedgang. Importvarelagrene passerte en topp ved utgangen av 2. kvartal 1977 og gikk betydelig ned gjennom resten av 1977 og 1978. Senere har importvarelagrene svingt noe opp og ned, uten noen klar underliggende tendens.

Etter de siste oppgavene over detaljomsetningen å dømme viser den underliggende tendensen for konsumeterspørselen etter varer fortsatt ingen nevneverdig endring; kanskje har den alt i alt pekt svakt nedover siden i fjor høst (se figur 11)¹⁾. Som nevnt i forrige konjunkturoversikt vil konsumutviklingen framover trolig bli påvirket av økte lønnsutbetalinger, og av om og hvorledes de store likvide bankinnskottene eventuelt blir brukt.

Sett i forhold til samme periode året før viste detaljomsetningsvolumet en nedgang på 0,9 prosent i februar-april. For nærings- og nytelsesmidler ser det ut til at omsetningsvolumet har gått betydelig opp fra samme periode i fjor, mens detaljomsetningen bl.a. av motorkjøretøyer og bensin trolig har vært noe lavere.

Statistisk Sentralbyrås konsumprisindeks pr. 15. mai 1980 viste en stigning på 0,9 prosent fra 15. april. Fra mai 1979 til mai 1980 steg konsumprisindeksen med 9,4 prosent, og i gjennomsnitt for de fem første månedene i år var indeksen 8,1 prosent høyere enn i tilsvarende periode i 1979.

1) En har nå utarbeidet nye sesongfaktorer for detaljomsetningsvolumet, der en bl.a. har søkt å ta hensyn til tallet på handledager i de enkelte måneder. Den nye sesongkorrigerte kurven for detaljomsetningsvolumet (figur 11) viser derfor noe svakere tilfeldige utslag enn de tilsvarende kurver i tidligere konjunkturoversikter.

De siste sesongkorrigerte verditall for den tradisjonelle vareeksport (vareeksport utenom skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass) bekrefter det tidligere inntrykket (se mai-oversikten) av at den underliggende veksttendensen i eksportverdien har avtatt utover vinteren og våren. (Se figur 12.) Men det er mulig at maitallene for utenrikshandelen kan ha vært noe påvirket av arbeidskonfliktene i Sverige.

Volument av vareeksporten (regnet uten skip og oljeplattformer m.v., råolje og naturgass) passerte en topp ved utgangen av 2. kvartal i fjor og gikk ned de to følgende kvartaler (se figur 13). Eksportvolumet viste oppgang igjen fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, i første rekke som følge av en viss forskyvning i eksportregistreringen fra desember til januar (se maioversikten). Det er derfor naturlig å se 4. kvartal i fjor og 1. kvartal i år under ett. Den gjennomsnittlige sesongkorrigerte volumindeksen for disse to kvartalene lå noe høyere enn indeksen for 3. kvartal, men noe lavere enn indeksen for 2. kvartal.

Sammenliknet med samme periode året før økte samlet vareeksport (medregnet skip og oljeplattformer m.v., råolje og naturgass) i januar-april med hele 8,5 milliarder kroner regnet i verdi, eller med 41 prosent. Denne sterke stigningen henger i første rekke sammen med kraftig oppgang i eksportverdien for råolje, men også tradisjonell vareeksport økte betydelig regnet i verdi (se tabellen nedenfor). Utførselsverdien for skip gikk derimot ned.

Verdien av vareeksporten i januar-april

	1979 Milliarder kroner	1980 Milliarder kroner	Endring	
			Milliarder kroner	Prosent
Tradisjonell vareeksport ¹⁾	12,5	15,7	+ 3,3	+ 26
Eksport av råolje	3,6	8,8	+ 5,2	+147
Eksport av naturgass	2,4	3,3	+ 0,8	+ 35
Eksport av oljeplattformer m.v.	0,1	0,0	0,0	-
Eksport av skip	2,2	1,5	- 0,8	- 34
Vareeksport i alt	20,8	29,3	+ 8,5	+ 41

1) Vareeksport utenom eksport av skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass.

Blant de tradisjonelle eksportvarene var det i januar-april sterk verdistigning fra samme periode året før blant annet for kjemiske produkter, malmer, ikke-jernholdige metaller, metallvarer og treforedlingsprodukter. Eksportverdien for fisk og fiskehermetikk gikk derimot ned. Prisindeksen for den tradisjonelle vareeksporten lå 17 prosent høyere i 1. kvartal enn ett år tidligere, og regnet som årlig rate var stigningen fra 4. til 1. kvartal om lag den samme. Volumindeksen for den tradisjonelle vareeksporten lå 8 prosent høyere i 1. kvartal 1980 enn i 1. kvartal 1979.

Verdien av vareimporten (utenom import av skip og oljeplattformer) har gjennomgående endret seg lite gjennom de fire siste månedene fram til mai, etter sterk stigning gjennom de tre siste kvartalene av 1979 og fram til januar i år (se figur 12). I tremånedersperioden mars-mai lå importverdien på om lag samme nivå som i foregående tremånedersperiode etter sesongkorrigerte oppgaver.

Den sesongkorrigerte kvartalsvise indeksen for volumet av vareimporten (regnet uten skip og oljeplattformer) var i ubrutt sterk oppgang fra 1. kvartal 1979 til 1. kvartal i år (se figur 13). Mer verdioppgavene fram til mai i år viser at importvolumet gjennomgående må ha vært i nedgang i tidsrommet februar-mai. Svikten må bl.a. ses både på bakgrunn av at eksportvolumet gjennomgående har vært i nedgang de siste månedene (vareeksporten har stort importinnhold) og den svake utviklingen av konsum- etterspørselen hittil i år.

Utviklingen i samlet importverdi fra januar-april i fjor til januar-april i år framgår av tabellen på neste side.

Verdien av vareimporten i januar-april

	1979 Milliarder kroner	1980 Milliarder kroner	Endring	
			Milliarder kroner	Prosent
Tradisjonell vareimport ¹⁾	19,1	27,1	+ 8,0	+ 42
Import av oljeplattformer m.v.	0,0	0,1	0,0	-
Import av skip	0,8	0,3	- 0,5	- 65
Vareimport i alt	20,0	27,5	+ 7,5	+ 38

1) Vareimport utenom import av skip og oljeplattformer m.v.

Volumet av vareimporten utenom skip og oljeplattformer lå 20 prosent høyere i 1. kvartal i år enn i samme kvartal i fjor. Prisindeksen steg i samme tidsrom med 16 prosent.

Mer detaljerte oppgaver over verdien av den tradisjonelle vareimporten i januar-april viser sterk stigning fra samme periode året før for bl.a. mineralolje og mineraloljeprodukter, malmer m.v., metaller og maskiner. Økningen i importverdien for mineralolje og mineraloljeprodukter svarte for 1/4 av økningen i samlet vareimport uten skip og oljeplattformer.

I n n f ø r s e l s o v e r s k o t t e t for den tradisjonelle varehandelen (vareimport uten skip og oljeplattformer m.v., minus vareeksport uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass) har endret seg forholdsvis lite gjennom de første fem månedene av 1980, når en ser bort fra tilfeldige utslag og sesongvariasjoner. I januar-mai i år lå innførselsoverskottet likevel betydelig høyere enn i tilsvarende periode i fjor (henholdsvis 14,1 milliarder kroner og 8,7 milliarder kroner), som følge av den uvanlige sterke importstigningen gjennom 1979. Denne hadde i stor grad sammenheng med høyere priser på importert olje.

Det samlede d r i f t s r e g n s k a p e t overfor utlandet viste likevel betydelig bedring fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, fra et underskott på 1,5 milliarder kroner til et overskott på 1,9 milliarder kroner. Bedringen på i alt 3,4 milliarder kroner skyldes en økning i råoljeeksporten på 5,5 milliarder, en økning i nettoeksporten av tjenester i sjøfarts- og oljesektoren på 1 milliard og en nedgang i underskottet på rente- og stønadsbalansen på 0,5 milliarder kroner. På den annen side gikk eksportoverskottet i handelen med skip og oljeplattformer ned med 0,5 milliarder kroner, mens importoverskottet for andre varer økte med 3,2 milliarder kroner.

TABELLVEDLEGG FOR NORGE

Tabell 1. Industriproduksjon. Endring i sesongkorrigert indeks fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1979/80			
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april
Bergverksdrift ¹⁾ , industri og kraftforsyning	6,6	-1,0	-3,3	1,6
Bergverksdrift ¹⁾	13,2	-16,7	11,0	-2,2
Industri	6,2	-2,6	-1,8	2,3
Kraftforsyning	8,6	11,0	-13,4	-1,4
Produksjon etter anvendelse:				
Eksport	6,0	-4,1	-0,2	1,7
Konsum	3,9	1,4	-3,7	2,8
Investering	13,5	-5,7	-1,7	2,2
Vareinnsats i bygg og anlegg	10,7	-2,8	-2,0	1,7
Vareinnsats ellers	10,9	0,6	-3,1	-2,8

1) Utenom utvinning av olje og naturgass.

Tabell 2. Industriproduksjon. Endring i ukorrigert indeks fra samme periode året før. Prosent

	Nov.-jan.	Feb.-april
Industri i alt	2,0	3,7
Næringsmidler, drikkevarer og tobakk	2,1	5,3
Tekstilvarer, bekledningsvarer, lær og lærvarer	1,3	5,4
Trevarer	1,4	5,9
Treforedling	6,6	2,9
Grafisk produksjon og forlagsvirksomhet	-1,6	-0,1
Kjemiske produkter, mineralolje-, kull-, gummi- og plastprodukter	5,4	1,0
Mineralske produkter	5,1	12,2
Jern, stål og ferrolegeringer	4,8	1,2
Ikke-jernholdige metaller	4,6	7,6
Metallvarer	0,2	6,6
Maskiner	12,7	8,9
Elektriske apparater og materiell	0,1	4,0
Transportmidler	-11,0	-2,4
Tekniske og vitenskapelige instrumenter, foto- og optiske artikler	-4,8	1,7
Industriproduksjon ellers	-12,8	-16,8

Tabell 3. Registrert arbeidsløshet. 1 000 personer

	1979					1980				
	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai
I alt	33,6	32,9	29,5	26,8	21,2	27,0	25,5	23,2	20,5	16,5
Herav industri, kraftforsyning, bergverksdrift (inkl. oljeutv.) og bygge- og anleggsvirksomhet	15,3	15,6	13,3	11,9	8,8	10,5	10,4	9,3	8,0	..

Tabell 4. Arbeidsmarkedet. Endring i sesongkorrigerte tall fra foregående tremånedersperiode. Prosent

	1979/80			
	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai
Arbeidsløshet	-13,0	-5,7	-5,4	0,7
Ledige plasser	-2,1	11,4	19,9	13,2

Tabell 5. Detaljomsetning

	1979/80			
	Mai-juli	Aug.-okt.	Nov.-jan.	Feb.-april
<u>Omsetningsvolum i alt, sesongkorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode ..	0,7	-0,4	1,0	-2,9
<u>Omsetningsverdi, ukorrigerte tall</u>				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere				
I alt	5,2	4,3	6,8	8,3
Av dette:				
Nærings- og nytelsesmidler	1,4	4,5	8,5	9,3
Møbler og innbo	-6,6	-2,1	4,4	7,1
Bekledning og tekstilvarer	4,0	4,0	4,2	9,5
Motorkjøretøyer og bensin	17,4	7,6	9,1	11,5

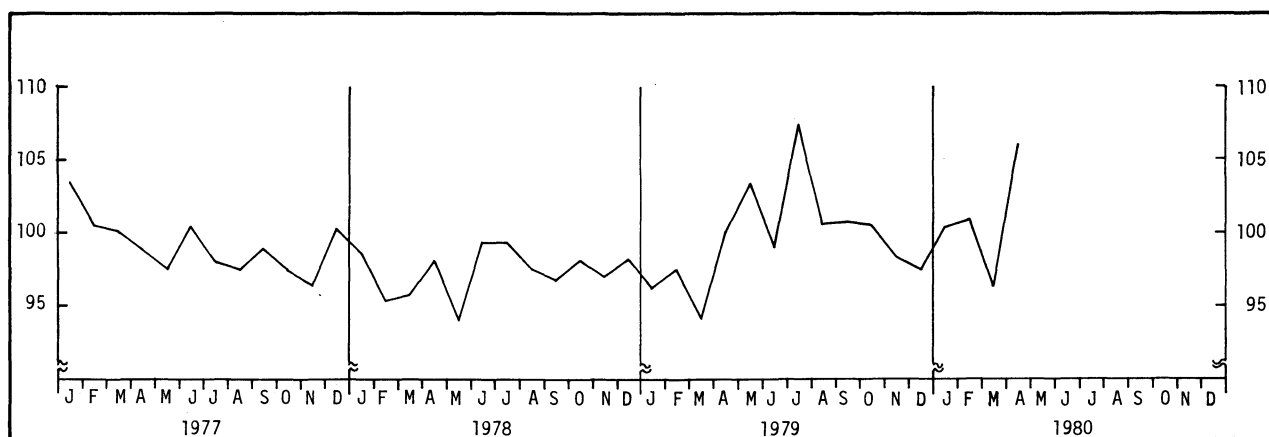
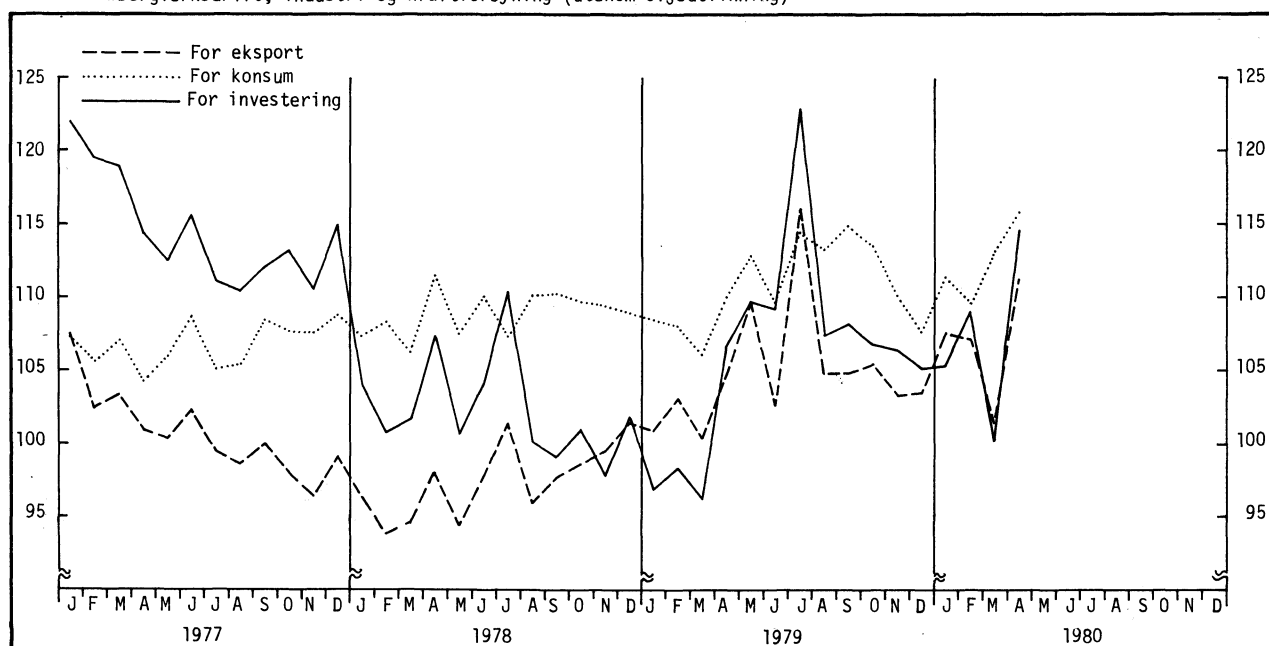
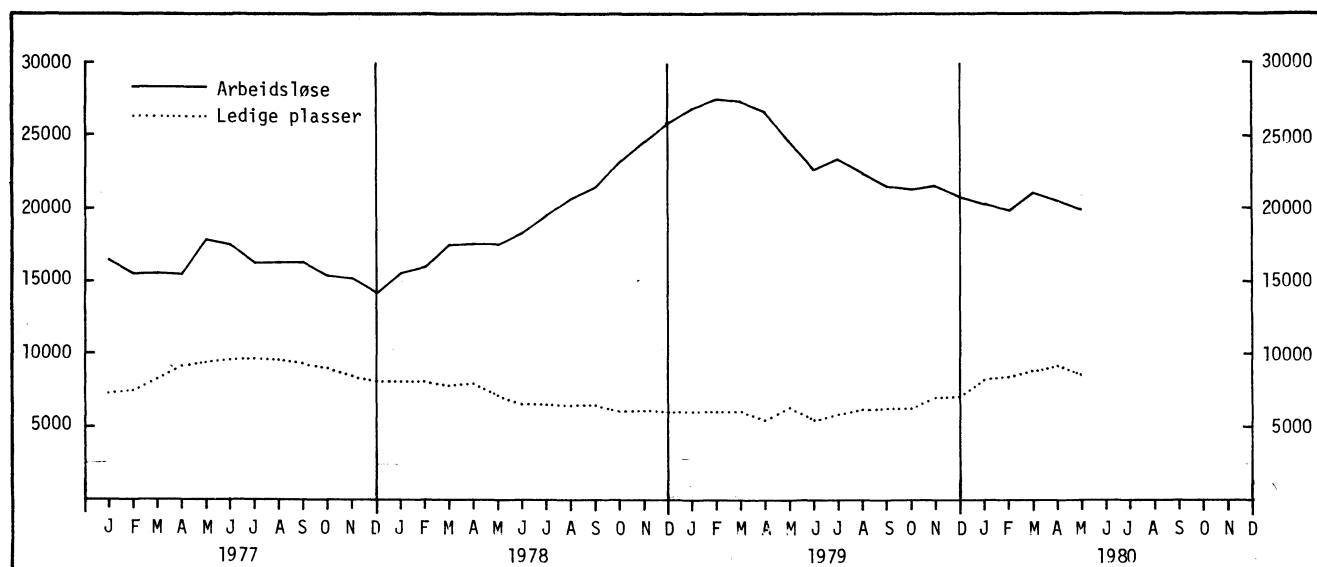
Tabell 6. Utenrikshandel¹⁾

	1979/80			
	Juni-aug.	Sept.-nov.	Des.-feb.	Mars-mai
<u>Eksportverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	4,0	4,4	2,2	2,9
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	28,5	30,3	22,1	12,1
<u>Importverdi</u>				
Sesongkorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra forrige tremånedersperiode	11,4	4,6	12,4	-0,2
Ukorrigerte tall:				
Prosentvis endring fra samme tremånedersperiode ett år tidligere	26,8	28,9	41,9	27,7

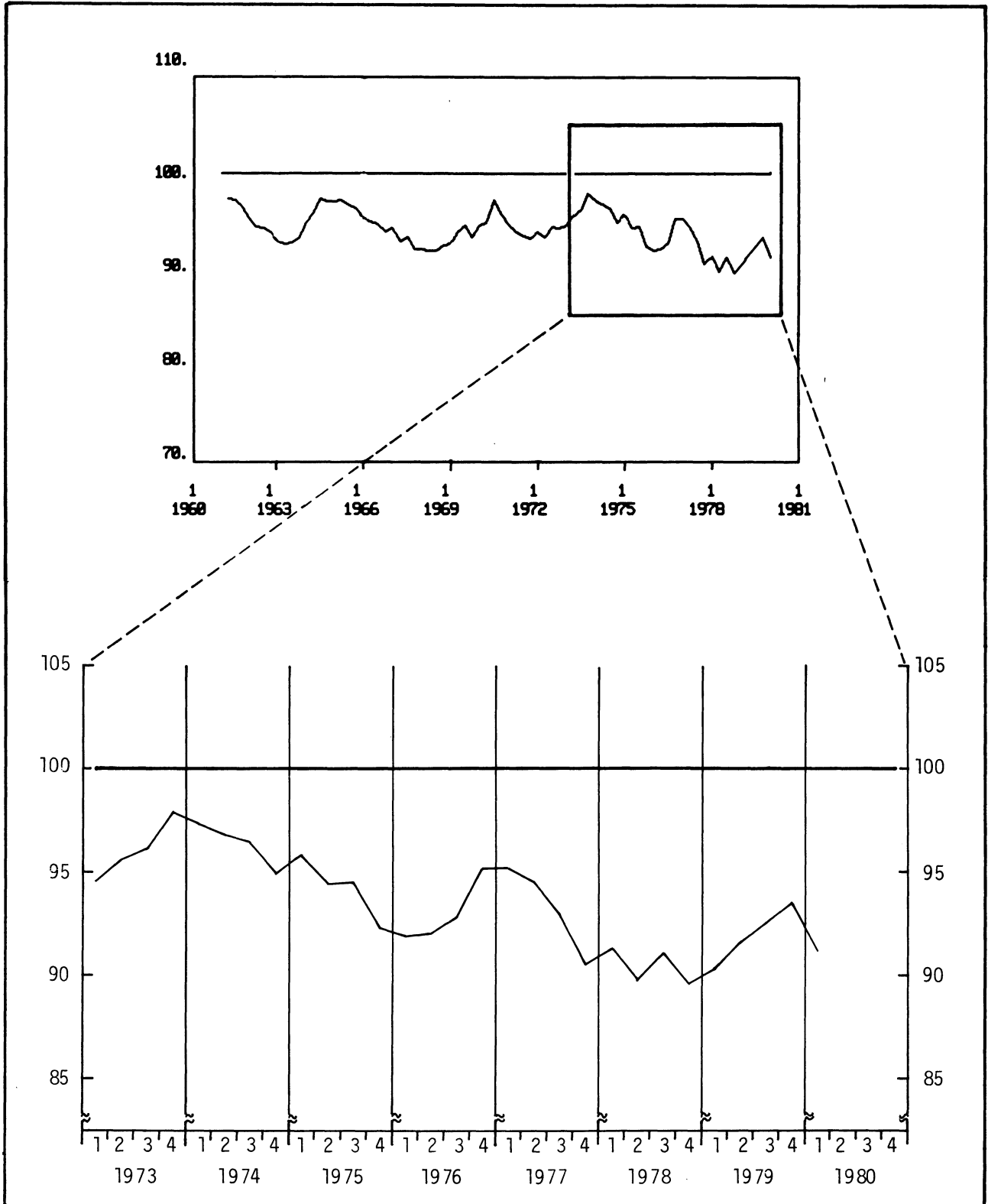
1) For eksporten regnet uten skip, oljeplattformer m.v., råolje og gass, for importen uten skip og oljeplattformer m.v.

DIAGRAMVEDLEGG FOR NORGE

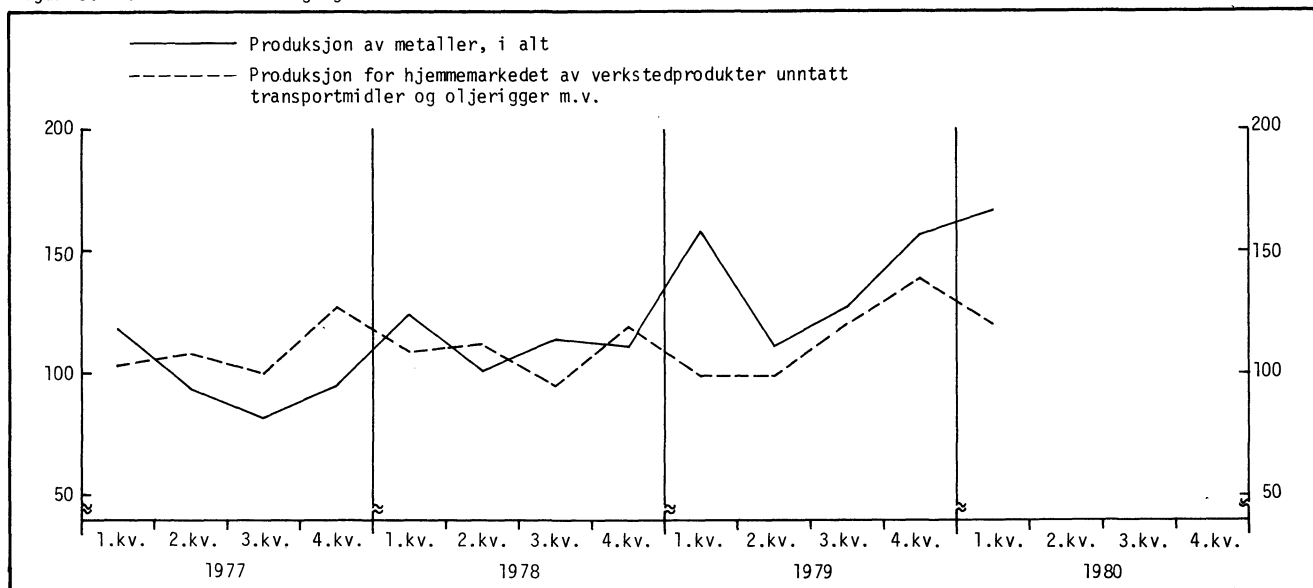
Figur 1. Sesongkorrigert produksjonsindeks for industrien (utenom oljeutvinning). 1975 = 100

Figur 2. Sesongkorrigert indeks for produksjon etter anvendelse. 1975 = 100
Bergverksdrift, industri og kraftforsyning (utenom oljeutvinning)Figur 3. Arbeidsmarkedet
Sesongkorrigerte tall for registrerte arbeidsløse og ledige plasser

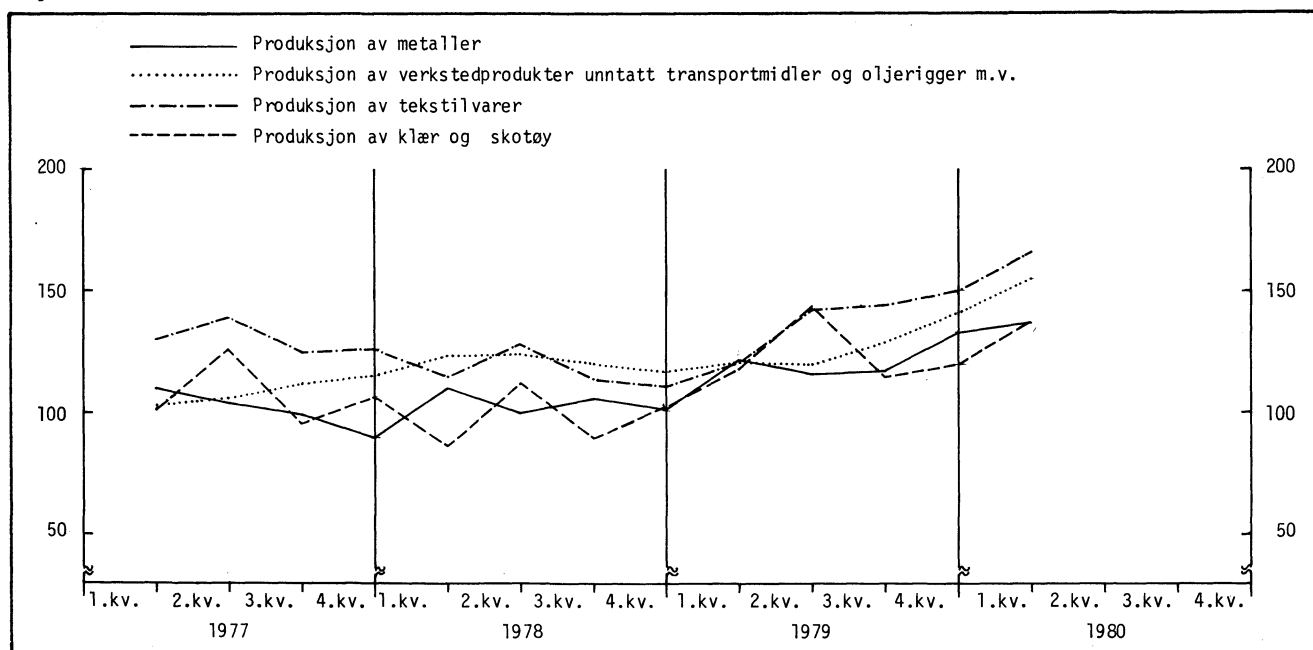
Figur 4. Kapasitetsutnyttingsindeks for industri. (Full kapasitetsutnyttning = 100)

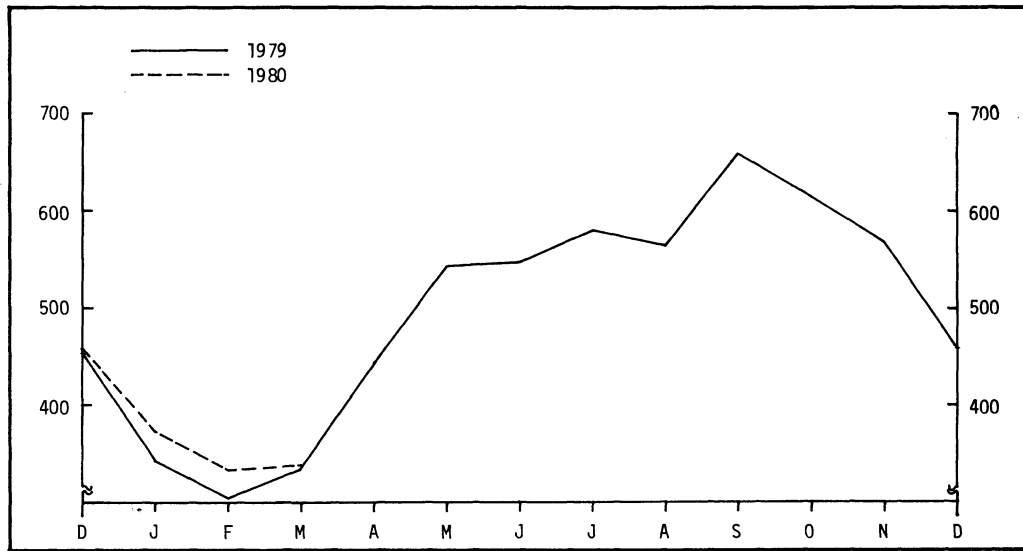
Figur 5. Verdi av ordretilgang. 1976 = 100

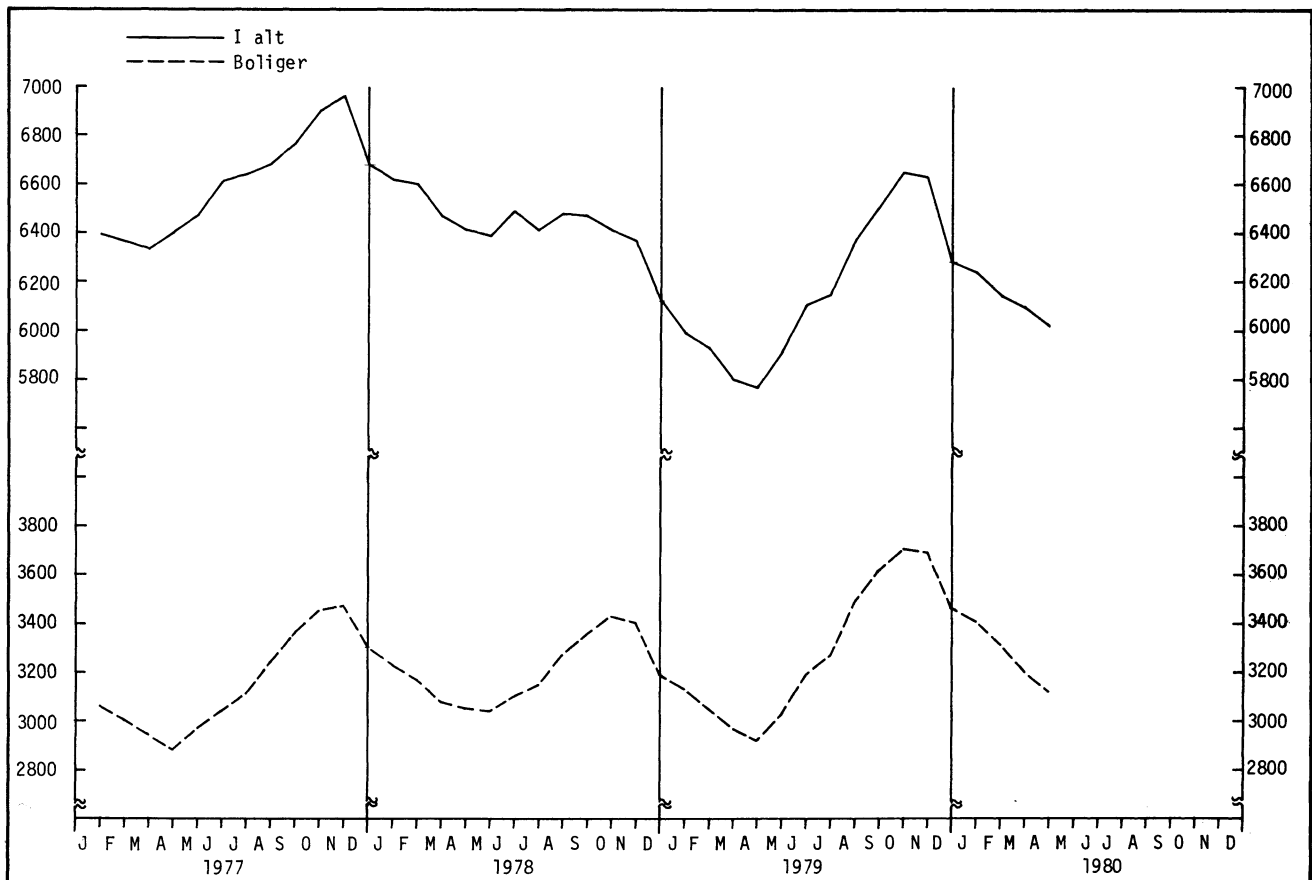
Figur 6. Verdi av ordreservert. 1976 = 100

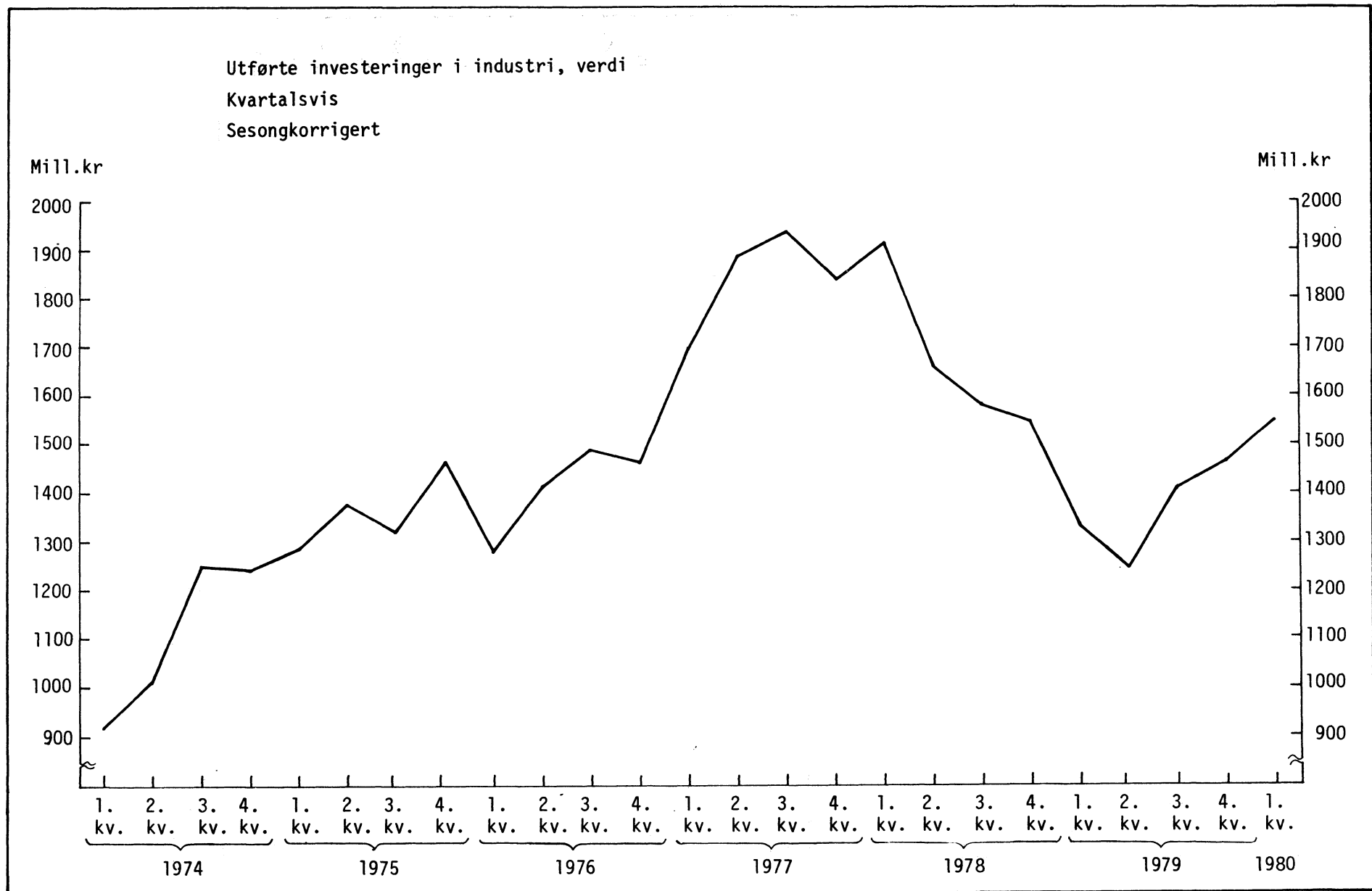
Figur 7. Bygg satt i gang. 1 000 m²
3 måneders bevegelig gjennomsnitt

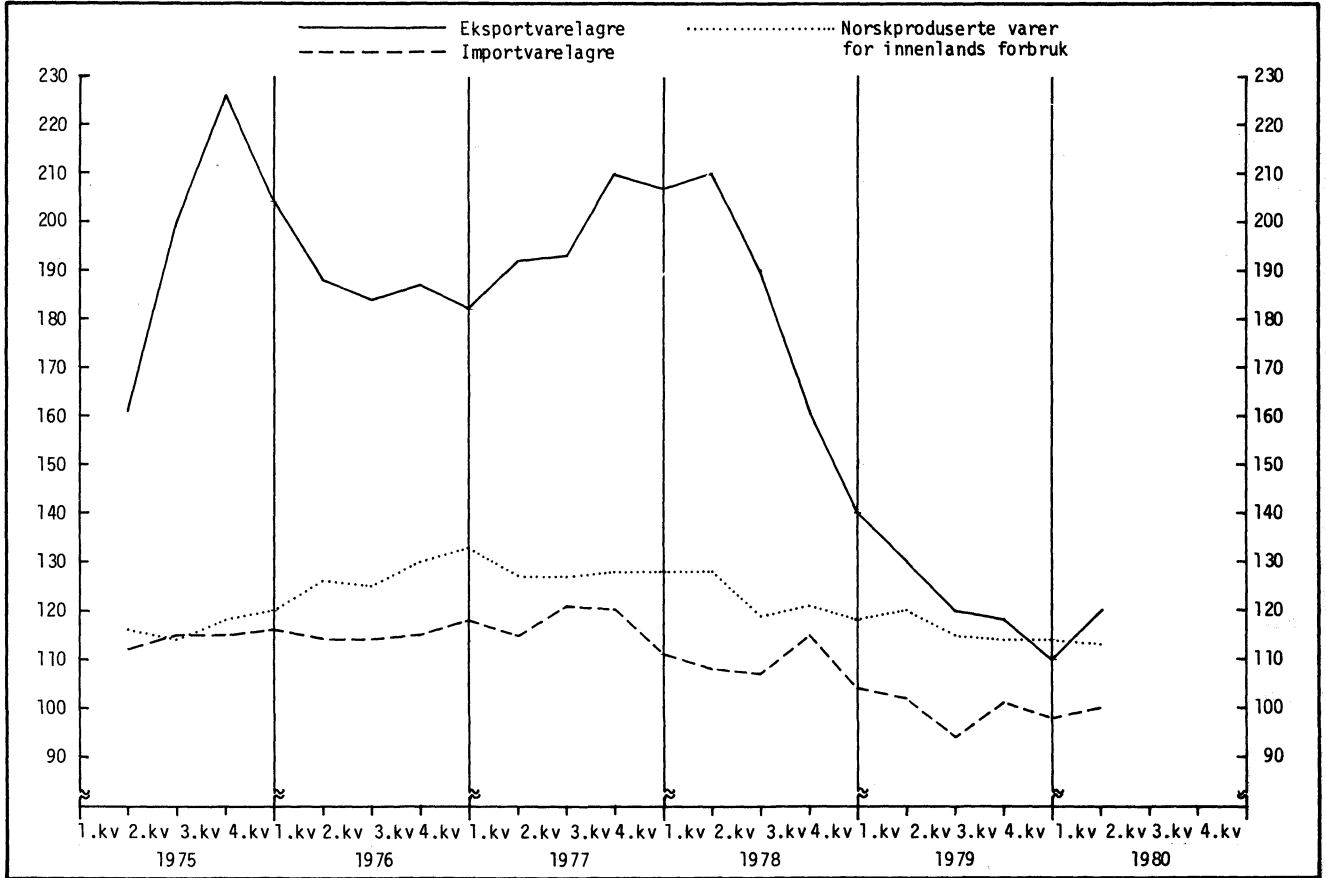
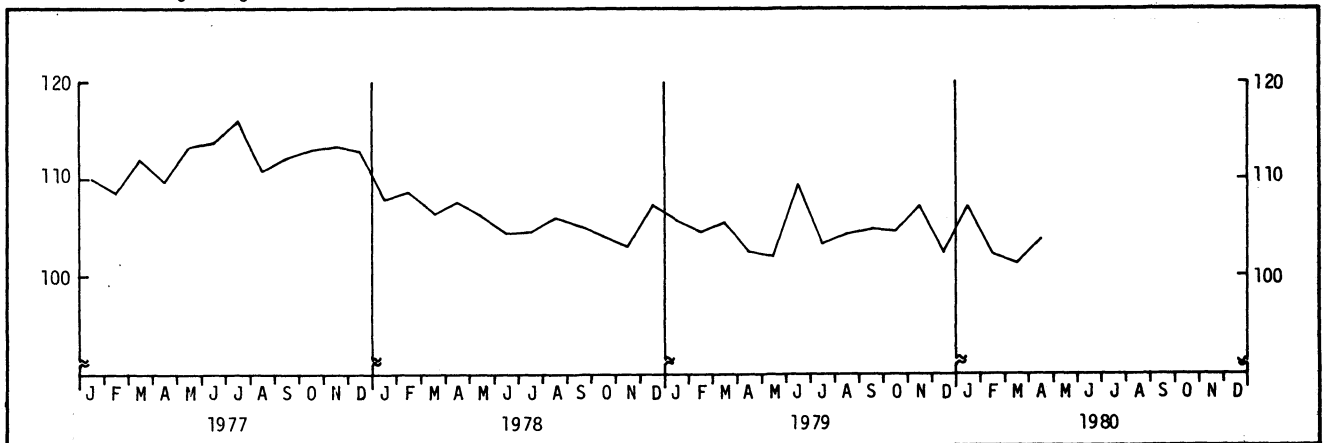
Figur 8. Bygg i arbeid. 1 000 m²

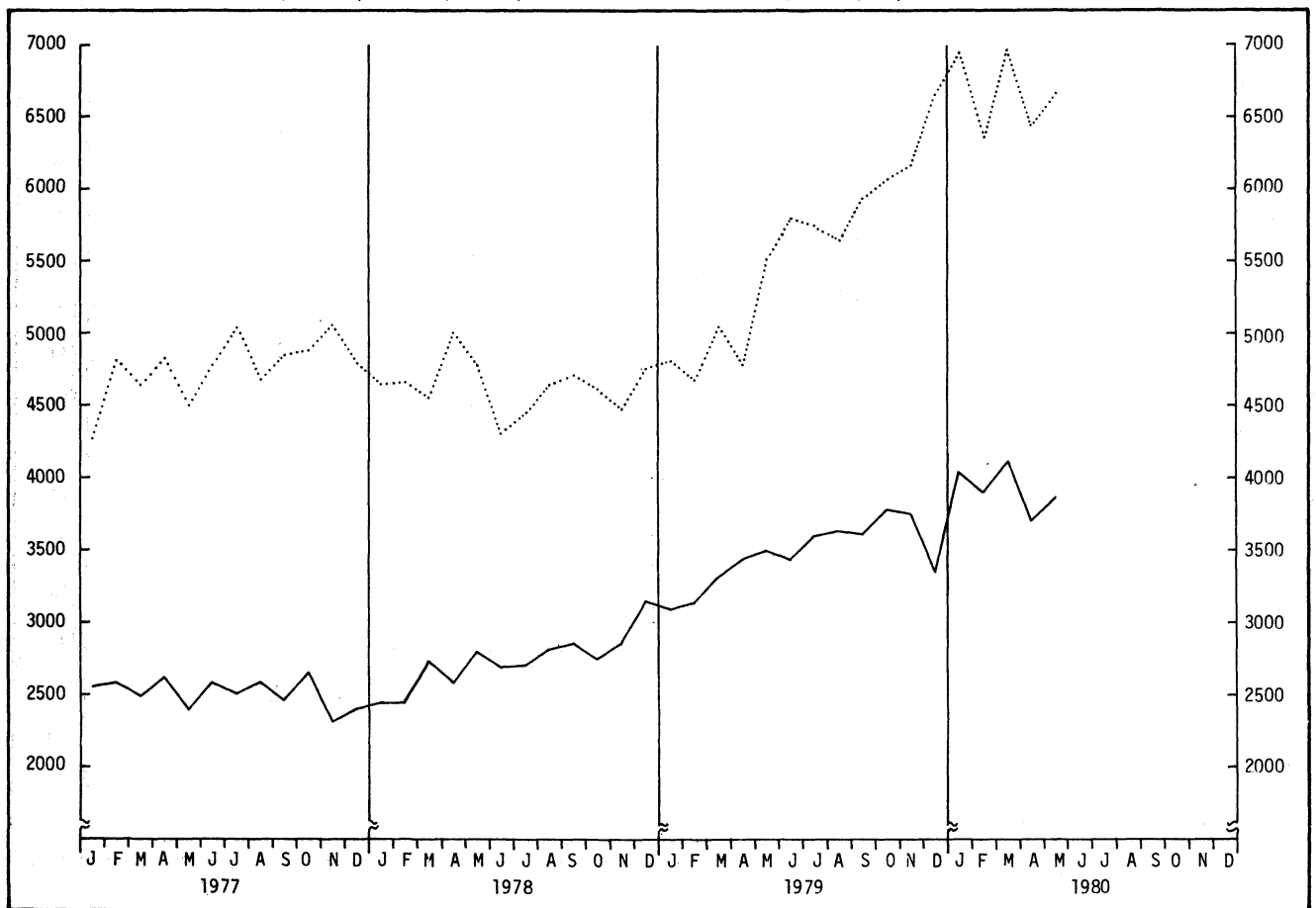
Figur 9.

Figur 10. Lagervolum. 1970 = 100

Figur 11. Detaljomsetningsvolum.
Sesongkorrigert. 1975 = 100

Figur 12. Verdi av vareimporten (uten skip og oljeplattformer m.v.). Mill.kr. Sesongkorrigert
Verdi av vareeksporten (uten skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass). Mill.kr. Sesongkorrigert —

Figur 13. Volum av vareimporten (uten skip og oljeplattformer m.v.). Sesongkorrigert
Volum av vareeksporten (uten skip, oljeplattformer m.v., råolje og naturgass). Sesongkorrigert —
1970 = 100

